

zaaknummer 2013 W 1022

19 november 2013

De Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland, verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

[naam],
geboren op [datum],
wonende te [plaats],
hierna te noemen: klager,
juridisch adviseur: de heer T.W.H.M. Weller, advocaat te Eindhoven,

tegen:

(wijlen) **[naam]**,
geboren op [datum],
overleden op [datum],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde.

1. De procedure

Het klaagschrift is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 15 mei 2013. Op 16 juli 2013 is bij de griffie een inhoudelijke reactie op het klaagschrift ingekomen. Op 17 september 2013 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden. Klager is verschenen met zijn echtgenote. Hij heeft zijn standpunt toegelicht. Klager werd bijgestaan door zijn juridisch adviseur mr. T.W.H.M. Weller. Namens de bisschop van Roermond zijn verschenen de heer [naam], Vicaris-Generaal van het Bisdom Roermond, en de heer [naam].

2. De klacht (zakelijk weergegeven)

2.1. Klager is de jongste zoon uit een gezin van vijf kinderen. Het gezin woonde in een kinderrijke woonwijk in [plaats]. Klager was een opgewekt ventje van tien jaar oud en hij had vele vriendjes en vriendinnetjes in de buurt met wie hij zijn vrije tijd vaak doorbracht op straat. Zo werd er gevoetbald, gefietst en gespeeld bij de kerk op de [locatie] Op een dag werd het vriendje van klager aangesproken door een buurman. Dit was aangeklaagde. Hij vroeg klager en zijn vriendje of zij hem op hun vrije woensdagmiddag konden helpen met het verhuizen van een aantal dozen. Uiteindelijk ging klager in zijn eentje aangeklaagde helpen. Als beloning kreeg klager van aangeklaagde een bandrecorder.

2.2. Vervolgens kwam klager aangeklaagde een aantal weken later tegen in de straat van zijn school. Aangeklaagde nodigde klager toen uit om eens bij zijn nieuwe woning te komen kijken. In de woning van aangeklaagde liet hij een aantal oude munten uit zijn

muntenverzameling aan klager zien. Aangeklaagde vertelde daarbij dat deze afkomstig waren uit de kerkbanken van [kerk] waar hij werkzaam was als koster. Aangeklaagde vertelde ook wat voor werkzaamheden hij moest doen en vroeg aan klager of hij eens mee wilde gaan naar die kerk. Klager wilde dit eerst met zijn ouders overleggen, maar aangeklaagde bood aan zelf met de ouders van klager te gaan praten en zo kwam aangeklaagde bij klager thuis. Klager stelde zich voor als koster en de ouders van klager vonden het goed dat klager met de koster mee ging naar de kerk.

2.3. Op een dag in het voorjaar van 1981 had klager bij aangeklaagde thuis afgesproken, zodat zij dan naar de [kerk] konden gaan voor zijn werk. Daar kon aangeklaagde klager dan een rondleiding geven. Eenmaal in een van de torens aangekomen, pakte aangeklaagde klager met beide handen achterlangs vast en hij hield die achter de rug van klager waardoor hij niet kon bewegen. Aangeklaagde wreef met de handen van klager tegen de penis van aangeklaagde aan, waardoor hij een erectie kreeg. Vervolgens haalde aangeklaagde zijn stijve penis uit zijn broek en gaf klager opdracht hem af te trekken. Klager moest net zo lang doorgaan totdat aangeklaagde klaar kwam. Vervolgens opende aangeklaagde de broek van klager en haalde het piemeltje van klager uit zijn broek en nam deze in zijn mond en begon eraan te zuigen. Toen aangeklaagde klager naar huis bracht, deelde hij klager mede dat hij er met niemand over mocht praten en dat dit anders nare gevolgen zou hebben. Dit seksueel misbruik heeft ongeveer 5 à 6 keer plaatsgevonden op verschillende plaatsen in de kerk.

2.4. Ongeveer twee weken later stond aangeklaagde bij de school van klager hem op te wachten. Hij bood zijn verontschuldiging en vroeg of klager weer eens op bezoek kwam want hij had een paar munten voor klager en ook had hij een film die hij wilde laten zien. Klager ging vervolgens weer bij aangeklaagde op bezoek. Aangeklaagde deed de gordijnen dicht en startte de film. Dit bleek een pornofilm te zijn. Aangeklaagde haalde ondertussen zijn stijve penis uit zijn broek en begon zich af te trekken in het bijzijn van klager. Vervolgens moest klager hem wederom aftrekken totdat hij klaarkwam. Naderhand moest klager zich uitkleden en op het bed van aangeklaagde gaan liggen. Aangeklaagde begon op het piemeltje van klager te zuigen totdat deze hard werd en vervolgens haalde aangeklaagde een foto en filmcamera te voorschijn en maakte hiermee opnames terwijl hij seksuele handelingen met klager verrichtte. Aangeklaagde zei tegen klager dat hij nu bewijs had dat klager het ook lekker vond en dat hij dit tegen hem zou gebruiken als hij zijn mond zou opendoen tegen zijn ouders.

2.5. Er ging vervolgens weer een aantal weken voorbij zonder contact met aangeklaagde te hebben, totdat hij weer aan de schoolpoort stond. Aangeklaagde betuigde spijt en vroeg of klager als tegenprestatie mee wilde naar zijn boot en dan zouden zij een stukje gaan varen. Aangeklaagde beloofde dat er niets zou gebeuren. Klager mocht zijn vishengel meenemen en er zouden ook pannenkoeken gegeten gaan worden. Bij de boot aangekomen, zag klager dat er nog drie mannen aan boord waren. Dat gaf klager een enigszins veilig gevoel. Vervolgens werd er een viswedstrijd gehouden. Op een gegeven moment was klager nog alleen op het dek toen hij aangeklaagde hoorde roepen vanuit beneden dat de pannenkoeken klaar waren. Een maal beneden aangekomen, kreeg klager geen kans om een pannenkoek te nemen. Klager werd op brute wijze op zijn buik over een tafel heen gelegd, waarna zijn broek naar beneden werd getrokken. Er stond een man voor de neus van klager en twee mannen stonden achter hem. Aangeklaagde liep rond met een filmcamera en legde alles vast wat er voor zijn lens gebeurde. Er werd een penis in de mond van klager geduwd en op hetzelfde moment werd klager op een brute wijze van achteren genomen door een andere man. Aangeklaagde nam zijn eigen penis in zijn hand en begon zich voor het gezicht van klager af te trekken. Ook hebben de heren vervolgens met elkaar gespeeld. Deze handelingen hebben naar de beleving van klager een eeuwigheid geduurd en klager heeft een aantal uren in doodsangst geleefd.

Toen de heren waren klaargekomen, zeiden ze tegen klager dat hij hierover moest zwijgen, want dat ze anders zijn ouders zouden vermoorden. Klager heeft zichzelf vervolgens op het toilet opgesloten en zat te huilen van pijn en verdriet. Klager veegde met toiletpapier zijn achterwerk af en constateerde dat er bloed aan het papier zat. Klager voelde een scheurende en stekende pijn, hij kon nauwelijks zitten, staan of lopen.

2.6. Het seksueel misbruik is opgehouden in oktober 1981 toen aangeklaagde op verdenking van het plegen van ontucht met minderjarigen waaronder klager is aangehouden en in verzekering is gesteld.

2.7. Nadat klager in 1981 seksueel misbruikt en verkracht werd door aangeklaagde en zijn kornuiten, heeft hij zich door de jaren heen een weg moeten banen en op eigen krachten de moed en levenslust zien te vinden en zich te ontwikkelen tot diegene die hij nu is. Klager werd zijn jeugd ontnomen en hij heeft geworsteld met zijn gevoelens, emoties en frustraties. Op school ging het niet goed, klager kon zich moeilijk of zelfs helemaal niet concentreren, met als gevolg dat hij vaker en vaker ging spijbelen. Klager vond het moeilijk om contacten te leggen omdat zijn vertrouwen in de medemens ver te zoeken was en hij was daarnaast bang om het contact weer te moeten verliezen. Klager was blij dat hij op een gegeven moment de leeftijd had bereikt om in militaire dienst te gaan. Klager is in 1987 bij de [legeronderdeel] gegaan en in 1991 is hij uit dienst gekomen. Toen is hij [beroep] geworden. Echter, klager had er moeite mee om in het weekend terug te keren naar zijn woonplaats, ondanks het feit dat hij dan weer blij was om zijn kinderen te zien. In 1994 is klager [beroep] ngeworden in het [bedrijfstak] in [plaats] om zijn huwelijk en zijn verstandhouding met zijn kinderen te kunnen redden. Later is klager echter weer internationaal gaan rijden totdat hij met zijn toenmalige echtgenote in 2000 besloot in [land]te gaan wonen. Klager hoopte op deze manier rust te vinden, maar omdat zijn ouders nog in [plaats] woonden, bleven de emoties een grote rol spelen. Toen klagers toenmalige echtgenote overspel pleegde met een collega van klager, stortte zijn wereld in en kwam hij, na een zelfmoordpoging, in een inrichting terecht. Het huwelijk strandde medio 2005. In 2009 is klager teruggegaan naar [plaats] en nam klager zich voor om nog wat van zijn leven te maken, mede vanwege het feit dat zijn dochter bij hem was komen wonen. Toen kwam klager zijn jeugdliefde tegen, die in dezelfde straat woonachtig was als waar aangeklaagde had gewoond. Klager is vanaf het eerste moment open en eerlijk tegen haar geweest en dankzij haar liefde en vertrouwen, zijn zij nu getrouwd en zetten zij er nu samen hun schouders onder.

2.8. Klager wil graag een oprechte en werkelijke erkenning krijgen van hetgeen hem is aangedaan. Door een geground verklaring van zijn klacht kan klager mogelijk wat aan zelfrespect hervinden en dit deel van zijn verleden afsluiten. Daarnaast zou klager graag financiële genoegdoening krijgen.

3. De inhoudelijke reactie (zakelijk weergegeven)

Vicaris-generaal [naam] heeft onderzoek gedaan naar feiten en omstandigheden die meer inzicht zouden kunnen bieden over aangeklaagde. In dit kader zijn de archieven geraadpleegd en hieruit kwam naar voren dat aangeklaagde als koster werkzaam is geweest bij [parochie] te [plaats]. Over seksueel misbruik is geen enkele aanwijzing aangetroffen. Bij onderzoek in het archief van de rechtbank [plaats] is het strafrechtelijk dossier van aangeklaagde naar boven gekomen. Uit dit strafrechtelijk dossier blijkt volgens [naam] dat aangeklaagde een notoire pedoseksueel moet zijn geweest. Zijn seksuele gedragingen die tal van kinderen getroffen hebben, keurt het bisdom ten zeerste af en acht het ook zonder meer verwerpelijk. Voor hetgeen klager is aangedaan geldt uiteraard hetzelfde. Echter, uit het klaagschrift en het

strafrechtelijk dossier blijkt niet dat het misbruik is gepleegd tijdens het vervullen van een kerkelijke functie. In geen enkel opzicht blijkt uit de bescheiden dat de dwang of de afhankelijkheid waarbinnen de seksuele handelingen plaatsvonden ook maar iets functioneels van doen hadden met het kosterschap van aangeklaagde. Het misbruik ligt geheel buiten de kerkelijke sfeer en speelt zich volledig af in de privéomgeving van aangeklaagde. Dat aangeklaagde als koster toegang had tot het kerkgebouw maakt het misbruik in dat gebouw nog niet tot een onder de verantwoordelijkheid van de Kerk vallend misbruik. Ook van een beïnvloeding door de parochiegeestelijke zoals door klager wordt gesteld, blijkt uit het strafdossier niet. Integendeel, aangeklaagde is als gevolg van de strafrechtelijke procedure ontslagen door de parochie. Om bovenstaande redenen is het bisdom van oordeel dat klager ten onrecht de bisschop van Roermond voor het hem aangedane misbruik aanspreekt. Hoezeer het bisdom het misbruik en de gevolgen voor het leven van klager ook betreurt, meent het dat dit in alle redelijkheid niet tot de bisschoppelijke verantwoordelijkheid gerekend mag worden.

4. De bevoegdheid van de Klachtencommissie

4.1. Gezien de functie van aangeklaagde dient de Klachtencommissie allereerst de vraag te beantwoorden of zij bevoegd is over deze klacht te oordelen. Het seksueel misbruik is immers gepleegd door een buurtgenoot van klager die weliswaar als koster werkzaam was, maar met wie klager niet in een functionele relatie stond; bijvoorbeeld als misdienaar. Gelet op artikel 1.1. sub a in combinatie met artikel 1.2. van de Procedure is voor de bevoegdheid van de Klachtencommissie vereist dat het seksueel misbruik is gepleegd door een functionaris van een kerkelijke instelling (artikel 1.1. a.) en dan nog alleen voor zover het seksueel misbruik is gepleegd tijdens de vervulling van de kerkelijke functie (artikel 1.2.) In onderhavig geval gaat het met name om de vraag of gezegd kan worden dat het seksueel misbruik is gepleegd tijdens de vervulling door aangeklaagde van diens kerkelijke functie van koster.

4.2. Bij de beantwoording van die vraag gaat het naar het oordeel van de Klachtencommissie niet om de letterlijke en strikte betekenis van plegen tijdens de vervulling van de kerkelijke functie. Zulks reeds omdat het immers niet goed denkbaar is dat bijvoorbeeld een koster of organist tijdens de feitelijke vervulling van zijn taak seksueel misbruik zou kunnen plegen. Het toepassingsbereik zou daardoor onaanvaardbaar worden verengd. Gelet op de bedoeling van de regeling (zie onder meer de Preambule) dient dan ook als criterium te worden gehanteerd dat er een (relevant) verband bestaat tussen de kerkelijke functie en het seksueel misbruik.

4.3. Dienaangaande heeft de Klachtencommissie het volgende overwogen. Blijkens het eigen relaas van klager heeft aangeklaagde hem na de verhuizing op straat aangesproken en uitgenodigd om zijn nieuwe woning te komen bekijken. Bij die gelegenheid vertelde aangeklaagde dat hij koster was van de [kerk] en nodigde hij klager uit voor een rondleiding door de schatkamer, sacristie en toren. Klager wilde dat eerst aan zijn ouders vragen, en aangeklaagde bood aan dat hijzelf met de ouders zou gaan praten. Blijkens de schriftelijke verklaring van de moeder van klager is dat ook gebeurd. Bij die gelegenheid, aldus de verklaring, heeft aangeklaagde de ouders verteld dat hij koster van de [kerk] was en heeft hij hun gevraagd of klager met hem mee mocht gaan naar de kerk. De schriftelijke verklaring van de moeder luidt voorts: “Wij vertrouwden [naam] (=klager) aan [naam] (=aangeklaagde) toe en vonden het goed dat [klager] regelmatig met [aangeklaagde] naar de kerk ging om [aangeklaagde] te helpen met werkzaamheden.”

Vervolgens is klager, blijkens zijn relaas zoals weergegeven in *rubriek 2 De Klacht*, in 1981 verscheidene malen in de kerk maar ook op andere plaatsen waaronder aangeklaagdes woning en diens boot seksueel misbruikt.

4.4. Onder de gegeven omstandigheden is de Klachtencommissie na ampele overweging tot het oordeel gekomen dat zij, ondanks het ontbreken van een functionele relatie tussen aangeklaagde en klager, bevoegd is van de klacht van klager kennis te nemen en daarover advies uit te brengen. Zulks op grond van de volgende overwegingen. Aangeklaagde heeft van zijn functie als koster gebruik gemaakt om het vertrouwen van de ouders van klager te winnen. Met name de mededeling van aangeklaagde dat klager hem mocht helpen bij zijn werkzaamheden als koster gaf de ouders kennelijk (zie de verklaring van de moeder van klager) het vertrouwen dat zij hun zoon aan aangeklaagde konden toevertrouwen. Ook al was derhalve het eerste contact tussen aangeklaagde en klager een ontmoeting van buurtgenoten, na en door de kennismaking met de ouders was het kosterschap van aangeklaagde een relevant gegeven geworden in de relatie van klager en aangeklaagde. Het seksueel misbruik door aangeklaagde is ook begonnen op de plaats waartoe hij uitsluitend op grond van die functie toegang had, de kerk. Daarmee is naar het oordeel van de Klachtencommissie een voldoende relevant verband tussen de functie van aangeklaagde en het seksueel misbruik gegeven. Dat aangeklaagde klager vervolgens behalve in de kerk ook op andere plaatsen seksueel heeft misbruikt doet daar niet aan af, nu het seksueel misbruik in de kerk alsook op andere plaatsen (in aangeklaagdes woning en op diens boot) plaatsvond in een periode van slechts enkele maanden nadat aangeklaagde zich tegenover klager, maar vooral ook tegenover diens ouders als koster had gepresenteerd. Anders gezegd: het kosterschap is in de relatie van klager en aangeklaagde relevant geworden, en dat betekent dat er overeenkomstig de Procedure een verantwoordelijkheid ligt bij het kerkelijk gezag voor het misbruik dat daarin plaatsvindt. Deze verantwoordelijkheid duurt in beginsel voort totdat die relatie op een gegeven moment niet meer relevant kan worden geacht voor het misbruik, bijvoorbeeld doordat deze wordt doorkruist door een andere, relevantere relatie of door tijdsverloop waardoor de relatie in relevante mate is veranderd. Een dergelijke verandering van omstandigheden heeft zich in onderhavig geval gedurende de periode waarin het seksueel misbruik plaatsvond, niet voorgedaan.

4.5. Op grond van de voorgaande overwegingen acht de Klachtencommissie zich derhalve bevoegd te oordelen over de klacht.

5. De beoordeling

5.1. Volgens de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.

5.2. Niet ter discussie staat dat de door klager gestelde feiten moeten worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van de Procedure.

5.3. Er zijn meer dan vijftig jaar verstreken sedert de feiten die klager aangeklaagde verwijt zich hebben afgespeeld. Alleen al door het overlijden van aangeklaagde zijn deze feiten niet meer in detail te onderzoeken. Wél is voor de Klachtencommissie aannemelijk

geworden dat de gebeurtenissen die klager schetst, hebben plaatsgevonden; namelijk het elkaar betasten en voorts dat aangeklaagde het geslachtsdeel van klager in zijn mond heeft genomen en er aan ging zuigen en daarvan heeft aangeklaagde opnames gemaakt. Verder heeft aangeklaagde klager gedwongen om aangeklaagde af te trekken totdat aangeklaagde klaar kwam. Dit seksueel misbruik in de kerk heeft 5 à 6 keer plaatsgevonden over een periode van ongeveer een half jaar. Daar komt bij dat aangeklaagde een groepsverkrachting heeft georganiseerd, althans gefaciliteerd, door klager uit te nodigen op zijn boot en door het ter beschikking stellen van zijn boot. Tenslotte heeft aangeklaagde bij verschillende gelegenheden bij hem thuis en tijdens de groepsverkrachting op de boot seksueel getint beeldmateriaal van klager gemaakt. De Klachtencommissie is hiervan overtuigd geraakt door de authentieke wijze waarop en de details waarmee klager zijn verhaal heeft beschreven in het klaagschrift en ter zitting heeft toegelicht. Maar ook blijkt uit de overgelegde steunverklaringen van [naam] (zaaknummer 2012 T 521), [naam] (zaaknummer 2011 T 711) en [naam] dat zij over soortgelijk seksueel misbruik door aangeklaagde hebben verklaard. Daar komt bij dat ook uit het strafrechtelijk dossier blijkt dat aangeklaagde een notoire pedoseksueel moet zijn geweest. Het bisdom heeft het door klager gestelde misbruik ook vanaf het begin erkend.

5.4. Het behoeft geen betoog dat het seksueel misbruik door aangeklaagde met gebruikmaking van misbruik van gezag en in een afhankelijkheidsrelatie hoogst kwalijk is geweest. Klager was ten tijde van de aanvang van het misbruik ongeveer 12 jaar oud. Aangeklaagde was als koster van de kerk iemand waarin klager en diens ouders vertrouwen moesten kunnen stellen.

5.5. Gelet op het feit dat aangeklaagde is overleden kunnen tegen hem geen maatregelen meer worden genomen. De gegrondverklaring van de klacht kan wellicht bijdragen aan de vermindering van dat leed.

5.6. Over financiële vergoedingen kan de Klachtencommissie niet adviseren. Dit behoort niet tot haar taak. Bij een gegrondverklaring van de klacht door de kerkelijk gezagsdrager kan klager zich voor het verkrijgen van schadevergoeding wenden tot de Compensatiecommissie.

6. Het advies

De Klachtencommissie adviseert de bisschop van Roermond de klacht tegen aangeklaagde gegrond te verklaren.

Dit advies is vastgesteld op 19 november 2013 door mr. G.A.M. Stevens, voorzitter, mr. F.A.A. Duynstee en prof. dr. H.B.M. van de Wiel, leden, bijgestaan door mr. M. van der Meulen, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klager en de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar zijn of haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden.

Op grond van artikel 18.5 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de kerkelijk gezagsdrager en aan klager verzonden.

Op grond van artikel 21.1 van de Procedure stelt de kerkelijk gezagsdrager binnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klager schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die hij naar aanleiding van dit advies geeft genomen.

Op grond van artikel 21.3 van de Procedure geeft de kerkelijk gezagsdrager daarbij de mogelijkheden van bezwaar en beroep aan.

Op grond van artikel 21.4 van de Procedure ontvangt de Klachtencommissie een afschrift van de beslissing van de kerkelijk gezagsdrager.